Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 11. FEBRUARJA (FEB. 11), 1943 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 29

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruske armade se bližajo glavnemu mestu Ukrajine

Nemška bojna črta v južni Rusiji se krha pod udarci sovjetske sile. Belgorod, križišče železnice Kursk-Harkov, v ruskih rokah.—Ameriški in angleški letalci napadli Messino, italijansko luko, in osiščne mornarične in letalske baze v Tuniziji. Podmornice potopile štiri osiščne parnike na Sredozemskem morju.—Japonci izgubili 50,000 vojakov, 800 letal in 57 ladij v bitkah pri Solomonih

Moskva, 12. febr.—Rusi so rli skozi nemško bojno črto ozemlju, ki je oddaljeno samo milj od Harkova, glavnega rajinskega mesta, poroča vrvno poveljstvo. Prvi vojaški delki so zdrobili odpor nemoborožene sile pri Čugujevu Volčansku, dveh glavnih utrdh, in okupirali dostope do Harva.

(Dopisnik londonskega lista ily Express poroča iz Stocklma, Švedska, da nemške čete hajajo iz Harkova. On citira t iz Berlina, da se je ruski tisk na nacijsko oboroženo v Harkovu povečal. Mesto tarča bombardiranja ruske arjerije in prve ruske čete so rle v sektorje, ki so le nekaj lj oddaljeni od Harkova.)

Sovjetske kolone se vale proti rkovu z dveh strani od okucije Čugujeva in Volčanska. vo mesto leži 22 milj južnohodno od ukrajinske prestolce.

Uradni komunike naznanja pehe sovjetskih čet tudi pri stovu, kjer se reka Don izliva Črno morje. Rusi so prodrli železnice Moskva-Rostov pod vočerkaskom, ki leži severno reke Don in 20 milj severohodno od Rostova. Srdite bitso v teku pri Novočerkasku. ski komunike pravi, da so soetske čete prekoračile reko n v več krajih.

Moskva, 10. febr.—Nemška jna črta v južni Rusiji se krpod udarci sovjetskih armad, so okupirale Belgorod, stratečno mesto, katero so naciji drli od 23. oktobra 1941. Rusi odirajo zdaj proti Orlu, drugi emški trdnjavi, 40 milj stran d Belgoroda. Slednje mesto je ddaljeno 45 milj od Harkova, avnega ukrajinskega mesta in klarskega centra, in 78 milj d Kurska, ki so ga Rusi okupili zadnji pondeljek.

Pri Belgoroda so Rusi zaSebekino, 20 milj južod Belgoroda. Belkrižišče železnice, ki Kursk s Harkovom. To bila najmočnejša trdnemške obrambne črte Harkovu.

v prodiranju sovjetrušenju močnih naijavskih središč je paemške komunikacije ijo. V vseh krajih fronte, ki se razrosiska na Kavkaseveru, so operasile uspešne.

200 milj južno od v nevarnosti. So mu bližajo z Uradni komunike, zjutraj, pravi, nadaljnje napacijo Kurska.

okrog Harkova je zbrana močmada, katero bo ista usoda kot ki fronti. Rufenzivi na južno- Harkova in ograkomunikacijske in Azovskim

bombardirajo beže iz Roso udrle v predmestje Rostova, kjer so zdaj v teku ljute bitke. Rusi so zasedli desni breg reke Don na drugi strani Rostova. Ruski topniški oddelki so v akciji in polagoma drobe odpor nemške vojaške posadke v Rostovu.

Zavezniški stan, Afrika, 10. febr.—Zavezniška letalska ofenziva se nadaljuje. Messina, italijanska luka, je bila tarča silnega bombardiranja iz zraka. Ameriški in britski letalci mečejo bombe na osiščne mornarične in letalske baze v Tuniziji. Bombe so padale na osiščne parnike v Soussu in na letališče pri Gabesu. Potopile so dva osiščna parnika, tri pa poškodovale.

Britske podmornice so aktivne na Sredozemskem morju in v bližini zapadnega italijanskega obrežja. Uradno poročilo pravi, da so potopile štiri osiščne parnike v enem dnevu.

London, 10. febr.—Vojaški opazovalci trdijo, da bombni napadi na osiščne zalagalne črte na obeh koncih Sredozemlja so uvod v veliko zavezniško ofenzivo. Osma britska armada, ki je pognala Rommelove kolone iz Libije v Tunizijo, bo kmalu navezala stike s prvo britsko armado, ki operira v centralni Tuniziji.

Poročilo z afriške fronte pravi, da je ameriški general Dwight D. Eisenhower koncentriral veliko oboroženo silo pri Gafsu, centralna Tunizija, dočim se general Bernard L. Montgomery, poveljnik osme britske armade, pripravlja za naskoke na osiščne pozicije v južnovzhodnem delu Tunizije. Poročilo dostavlja, da so zavezniški letalci sestrelili 607 nemških in italijanskih bojnih letal v treh mesecih vojnih operacij, sami pa so v tem času izgubili 250 letal.

Washington, D. C., 10. febr.—Ameriška sila na Guadalcanalu, največjem otoku Solomonove grupe, uničuje zadnje ostanke japonskih čet. Mornarični department je potrdil tokijsko poročilo, da japonski vojaki odhajajo z otoka.

Japonci so izgubili čez 50,000 vojakov in najmanj 800 bojnih letal v poskusih, da dobe kontrolo nad Guadalcanalom, katero so izgubili 7. avgusta, ko so ameriške čete invadirale ta otok. Poleg ubitih vojakov so Japonci izgubili 57 ladij in parnikov. Izgube uključujejo dve bojni ladji, dva letalonosca in najmanj enajst križark.

Ameriške izgube v bitkah z Japonci pri Guadalcanalu so neznatne v primeri z japonskimi. Te uključujejo 28 parnikov in ladij, med slednjimi letalonosca Wasp in Hornet.

Melbourne, Avstralija, 10. feb.—Pritisk zavezniške oborožene sile na japonske čete na Novi Gvineji se je povečal. General Douglas MacArthur je naznanil, da so ameriške in avstralske čete zdrobile dve japonski vojaški posadki pri Thekundi in Wauju.

New Delhi, Indija, 10. febr.—Ameriška letala so metala bombe na Rangoon, glavno mesto Burme in japonsko mornarično bazo. Napad je trajal pol ure in v tem času so letala vrgla več sto bomb na mesto.

Klavniški delavci ne dobe zvišanja

Možnost splošne stavke v klavnicah

Washington, D. C., 10. febr.—Vojno-delavski odbor je naznanil, da se bo držal mezdne formule, izdane v zadevi "Malega jekla", ko je odklonil zvišanje plač 180,000 delavcem, ki so uposleni v klavnicah štirih velikih klavniških kompanij.

Člani odbora so se s sedmimi proti štirimi glasovi izrekli proti zvišanju plače. Naglasili so svojo odločnost glede stabilizacije plač na podlagi omenjene formule, "da se prepreči tragična tekma med mezdami in cenami."

Tri unije so prizadete—Packing House Workers Organizing Committee (CIO), Amalgamated Meat Cutters & Butcher Workmen of America (ADF) in International Brotherhood of Swift Employes. Slednja je neodvisna unija. Klavniškim delavcem so bile zvišane plače za 17 odstotkov od 1. januarja 1941, zdaj pa zahtevajo zvišanje za deset do petnajst centov na uro, kar je več kot določa formula vojno-delavskega odbora.

Chicago, 10. febr.—Patrick J. Gorman, tajnik-blagajnik unije Amalgamated Meat Cutters & Butcher Workmen, je dejal, da bo odlok vojno-delavskega odbora proti zvišanju plač morda rezultiral v splošni stavki klavniških delavcev. Ta unija ima 3500 članov v čikaških klavnicah in 3900 v klavnicah v drugih mestih.

Sam Sponseller, predsednik unije CIO, je v Washingtonu in ni komentiral odloka vojno-delavskega odbora. Drugi uradniki te unije tudi niso hoteli komentirati odloka v nenavzočnosti Sponsellera.

"Odlok odbora nas je presenetil," je rekel Gorman. "Ako bodo izbruhnile stavke v klavnicah, bo moral odbor prevzeti odgovornost. Formula, katero je osvojil odbor, je zastarela, ker ne upošteva naraščanja draginje. Mi imamo številke, ki dokazujejo, da so se cene potrebščinam dvignile za 22.1% od 1. januarja l. 1941. Poleg tega morajo delavci odračunati deset odstotkov od svoje plače za direktne davke in nadaljnjih pet za davek zmage."

Morilec holandskega generala se skriva

London, 10. febr.—Holandska časniška agentura Aneta citira poročilo po nacijih kontrolirane radiopostaje, da morilec generala Hendrika Seyfardta še ni bil aretiran. Nacijem naklonjen general je bil ustreljen zadnji petek v Haagu. Atentator je po dejanju pobegnil in policija ga še vedno išče.

Velike nemške izgube pri Leningradu

London, 10. febr.—Načelnik leningrajskega izvršnega odbora je v poslanici londonskemu županu izjavil, "da je 400,000 nemških vojakov padlo ob zidovih našega mesta." Poslanica je odgovor na čestitko, katero je župan poslal odboru, ko so ruske čete zlomile nemško obleganje Leningrada.

ROOSEVELT PODALJŠAL DELOVNI TEDEN NA 48 UR

Odredba krije 32 mest in industrijskih središč

PLAČA IN POL OSTANE V VELJAVI

Washington, D. C., 10. febr.—Predsednik Roosevelt je odredil mandatorični delovni teden 48 ur v 32 mestih in industrijskih središčih, kjer pomanjkuje delavcev. Odredba velja za delavce in delavke uposlene v industrijah, ki imajo vladna naročila in izdelujejo orožje, strelivo in drugi vojni material.

Roosevelt je poveril izvajanje odredbe Paulu V. McNuttu, načelniku komisije za mobilizacijo človeške sile, kakor tudi tolmačenje odredbe. McNutt je nato izbral 32 mest in industrijskih središč, v katerih odredba stopi takoj v veljavo. To se bo pozneje raztegnila na druga mesta.

Chicago ne spada med ta mesta, ker ima dovolj delavcev. Možnost je, da pride v določeno skupino pozneje. Mesta, v katerih je odredba stopila v veljavo, so Sterling, Ill.; Detroit, Mich.; Akron in Dayton, O.; Manitowoc, Wis.; Bath, Me.; Bridgeport, Waterbury, Hartford in New Britain, Conn.; Portsmouth, N. H.; Springfield, Mass.; Buffalo, N. Y.; Somerville, N. J.; Baltimore in Elkton, Md.; Hampton Roads, Va.; Washington, D. C.; Brunswick in Macon, Ga.; Mobile, Ala.; Panama City, Fla.; Pascagoula, Miss.; Wichita, Kans.; Beaumont, Tex.; Cheyenne, Wyo.; Ogden, Utah; Las Vegas, Nev.; Portland, Ore.; San Diego, Cal., in Seattle, Wash.

McNutt je dejal, da se odredba nanaša na vse delavce v teh mestih. Izjema velja le za one, ki so le delno uposleni. On je rekel, da akcija v bistvu pomeni povečanje delovne sile za 1,500,000 delavcev, ko bo odredba raztegnjena na druga mesta in industrijska središča.

Plača in pol za delo, ki znaša več kot 40 ur v tednu, ostane v veljavi. McNutt je dejal, da ne pričakuje ovir pri izvajanju odredbe in da se zanaša na kooperacijo s strani delavcev in delodajalcev. Delodajalci v mestih, v katerih je odredba stopila v veljavo, ki podaljšajo delovni teden na 48 ur, ne smejo odpustiti n o b e n e g a delavca do 31. marca. Vsi bodo dobili dovolj časa za preureditev delovnega reda.

James F. Byrnes, direktor komisije za ekonomsko stabilizacijo, je v svojem govoru po radiu, ki ga je imel po objavi Rooseveltove odredbe glede podaljšanja delovnega tedna, apeliral na ameriško ljudstvo za kooperacijo v kampanji za preprečenje inflacije in vseh drugih, katerih cilj je povečanje produkcije vojnega materiala. Dejal je, da formula, katero je vojno-delavski odbor osvojil v zadevi "Malega jekla", ostane v veljavi. Ta dovoljuje zvišanje mezd za petnajst odstotkov nad onimi, ki so prevladovale 1. januarja l. 1941. On je orisal tudi program svoje komisije, ki določa mobilizacijo civilistov za potrebna in nujna dela, učinkovito kontrolo cen potrebščin, subvencije farmarjem, da se poveča produkcija živeža in zvišanje davkov, da se krije razlika šestnajst milijard dolarjev med dohodki konzumentov in razpoložljivim blagom za porabo.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu

Chicago.—Dne 9. februarja je v bolnišnici umrla rojakinja Josephine Bilthaver, 2347 W. 21 st., stara 62 let in rojena v Brusnicah pri Novem mestu. V Ameriki je bivala čez 40 let. Pogreb bo v soboto, dne 13. februarja.

Clevelandske vesti

Cleveland.—Dne 8. t. m. je naglo umrl Frank Drčar, rojen v Veliki vasi pri Moravčah. V Ameriki je bil 41 let in tukaj zapušča ženo, štiri sinove in dve omoženi hčeri.—Dalje je umrla Alojzija Stirn, roj. Zakrajšek, doma iz Puzela pri Velikih Laščah. V Ameriki je bila 30 let in tukaj zapušča moža, dva sinova (eden pri vojakih), brata in dve sestri.

De Gaulle pojasnil mirovne pogoje

Eventualna združitev z Giraudovo silo

London, 10. febr.—General Charles de Gaulle, vodja borbenih Francozov, je pojasnil bistvene mirovne pogoje, ki naj bi tvorili podlago združitvi med njegovo oboroženo silo in ono generala Girauda, ki je nasledil umorjenega admirala Jeana Darlana kot vrhovni komisar francoske severne Afrike. Dejal je, da je za združitev potrebno več nego sporazum med njim in Giraudom.

Sporna kost med borbenimi Francozi in Giraudovo administracijo so načela. Eno od teh je restavriranje zakonov francoske republike.

"Dokler ne bodo restavrirani zakoni francoske republike v Afriki, bo Giraudova administracija francoska le po imenu, ne v bistvu," je dejal De Gaulle. "Borbeni Francozi vidijo v Giraudovi pomilostitvi bivših francoskih komunističnih poslancev in preklicu protižidovskih regulacij korak v to smer."

De Gaulle je dejal, da se 15,000 Francozov še vedno nahaja v jetnišnicah v severni Afriki. Med temi je nekaj njegovih pristašev, ki so bili aretirani in vrženi v ječe po invaziji severne Afrike po ameriških in britskih četah.

Tiso, predsednik Slovakije, umrl

Vichy naznanil smrt vodje klerikalcev

New York, 10. febr.—Radijska poročila iz Vichyja, Francija, pravi, da je v Bratislavi umrl dr. Josef Tiso, predsednik Slovakije. Ob smrti je bil star 80 let.

Dr. Tiso, katoliški duhovnik in vodja slovaške katoliške ljudske stranke pred monakovsko kupčijo, ki je rezultirala v razkosanju češkoslovaške republike po Nemčiji in Ogrski, je bil vodja gibanja za ustanovitev separatne slovaške države. Slovakija je postala avtonomna provinca 7. oktobra l. 1938 in takrat je Tiso prevzel pozicijo predsednika vlade. Češka vlada v Pragi ga je odstavila v času krize glede Sudetov, ker je vodil agitacijo za neodvisno Slovaško.

Slovakija je postala republika 16. marca l. 1939 s pomočjo Nemčije. Tiso se je takrat proglasil za predsednika in to pozicijo je imel do smrti.

Nemški general Hasse ubit

Bern, Švica, 10. febr.—Nemški general Kurt Hasse je bil ubit na fronti, se glasi radijsko poročilo iz Berlina. To ne omenja fronte, na kateri je padel.

Trajna ameriška kontrola Pacifika

Mornarični tajnik Knox predlaga pogajanja

Washington, D. C., 10. febr.—Mornarični tajnik Frank Knox je predlagal, naj se Amerika prične pogajati z drugimi državami, ki imajo svoje interese na Pacifiku, glede rabe letalskih in mornariških baz, da dobi trajno kontrolo nad Pacifikom. Pogajanja se lahko pričnó na temelju posojilno-najemninskega programa.

Knox je nastopil pred kongresnim odsekom za zunanje zadeve. On je priznal, da ameriška kontrola Pacifika predvideva popoln poraz Japonske, kateremu mora slediti popolna razorožitev, da ne bo nikdar več ogražala miru. Baze morajo postati trajna ameriška posest.

Mornarični tajnik ni omenil baz na Atlantiku in Karibejskem morju, katere je Amerika dobila v najem od Velike Britanije v zameno za 50 starih rušilcev. Ta kupčija med Ameriko in Veliko Britanijo je bila sklenjena l. 1940. Knox se je pri zaslišanju pred kongresnim odsekom izrekel za podaljšanje posojilno-najemninskega programa, čigar veljavnost poteče 30. junija tega leta. Naglasil je, da od podaljšanja programa zavise vojne operacije zavezniških sil proti osišču.

Korak za umik Finske iz vojne

Švedska morda prevzame vlogo posredovalke

London, 10. febr.—Diplomatični krogi so namignili, da bo Finski dana zadnja prilika za umik iz vojne. Bjoern Prytz, švedski poslanik v Angliji, je nepričakovano odpotoval v Stockholm z informacijami o stališču, ki ga zavzame britska vlada napram Finski. Velika Britanija je sicer v vojni s Finsko, v katero ni šla rada. Gotovo je, da bi pozdravila ločitev Finske od osišča.

Prytz bo poročal svoji vladi in predložil gotove sugestije. Švedska vlada lahko tiplje v Helsinku in Moskvi za mir in istočasno drži zveze z Londonom in Washingtonom. Možnost je, da ona prevzame vlogo posredovalke med Finsko in Rusijo.

Finska bo morda pozvana, naj pristane na začasno demarkacijsko črto, ki je bila potegnjena po zaključenju vojne med njo in Rusijo v marcu l. 1940. Končna meja naj bi se uredila po sklenitvi miru. Ruske in finske armade, ki si stoje nasproti na obeh straneh demarkacijske črte, naj bi se umaknile po sklenitvi premirja, ki naj bi ga garantirala tretja sila.

V Londonu prevladuje mnenje, da je Stalin povedal Churchillu, ko je slednji bil v Moskvi v avgustu preteklega leta, da Sovjetska unija hoče neodvisno Finsko. To je bilo v avgustu in položaj se je od takrat izpremenil kot posledica velikih zmag ruske oborožene sile. Možnost je, da Stalin zdaj zavzema drugačno stališče napram Finski.

Finska bo izvolila novega predsednika prihodnji pondeljek. Možnost je, da bo feldmaršal Carl Gustav Mannerheim izvoljen za predsednika. On ima podporo pri armadi in večini ljudstva, toda Moskva mu ne zaupa. Gotovo je, da bo finski kabinet premešan po predsedniških volitvah.

ZADRUŽNO GIBANJE IZKAZUJE VELIK NAPREDEK

Promet se povečal za 20 do 52 odstotkov

ZBOROVANJE CENTRALNE ORGANIZACIJE

New York.—(CLNS)—Ameriška zadružna liga, centralna organizacija zadrugarjev, ki ima podružnice v 28 državah, je pravkar objavila poročilo, ki kaže velik razmah zadružnega gibanja. Zadruge izkazujejo porast prometa v preteklem letu za 20 do 52 odstotkov kljub vojni.

Midland Cooperative Wholesale, Minneapolis, Minn., ki zalaga z blagom 180 zadrug v Minnesoti in Wisconsinu, je razpečala blaga v vrednosti $6,944,000 lansko leto, kar je $715,000 več od vrednosti razpečanega blaga l. 1941. Promet je povečala, čeprav je vlada ustavila prodajanje avtnih obodov, električne opreme, jeklarskih in drugih predmetov po izbruhu vojne. Samo grocerijski department izkazuje porast za 46 odstotkov.

Pennsylvania Farm Bureau Cooperative Association z glavnim stanom v Harrisburgu izkazuje največji napredek izmed pokrajinskih zadružnih organizacij. Znašal je lansko leto čez pet milijonov dolarjev, skoro dva milijona več kot v letu 1941 ali 52 odstotkov. Ohio Farm Bureau Cooperative Association, katere glavni stan je v Columbusu, izkazuje promet $13,000,000, porast za 35 odstotkov.

Slično povečanje prometa izkazujejo centralne zadružne organizacije v Wisconsinu, New Yorku, Kansasu, Missouriju, Indiani, Michiganu in Texasu. Preliminarno poročilo krije promet le dela pokrajinskih kooperativ, včlanjenih v Ameriški zadružni ligi. Popolno poročilo bo predloženo na zborovanju centralne zadružne organizacije, ki se bo vršilo prihodnji mesec.

Zadružna organizacija v Indiani je kupila parno žago v Pine Bluffu, Ark., od Peers & McGlone Lumber Co. Ta zdaj zalaga zadruge v Indiani z lesom. Letna kapaciteta parne žage znaša dvanajst milijonov čevljev lesa.

Ameriška zadružna liga je začela veliko izobraževalno kampanjo, da seznani ljudstvo o potrebi zadružnega gibanja. Kampanja se vrši po radiu in v publikacijah.

Nizke plače ogražajo newyorški promet

New York, 10. febr. — Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da nizke plače ogražajo newyorški prometni sistem. On je govoril na shodu unije transportnih delavcev v Madison Square Gardnu.

Španski minister napovedal boj komunizmu

Madrid, Španija, 10. febr.—Jose Luis Arrese, tajnik španske fašistične stranke in član vlade, je na zborovanju svoje stranke napovedal boj komunizmu. Dejal je, da se mora boj vršiti, dokler ne bo komunizem uničen.

Osem rudarjev ubitih v Wisconsinu

Shullsburg, Wis., 10. febr.—Osem rudarjev je bilo ubitih v rudniku svinca v bližini tega mesta. Zasula jih je plast kamenja in zemlje, ki se je odtrgala od stropa rudnika. Lastnik rudnika je John Cherry iz New Diggins.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto. $3.00 za pol leta. $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto. $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Vidrov odgovor in pojasnilo

Chicago, Ill. — Kar se tiče moje nestrpnosti in čakanja, da se konfuzija v Jugoslaviji izčisti, želim povedati sledeče:

Odkar je prišlo v javnost, da v Jugoslaviji postoji tudi armada "partizanov", smo večkrat opazili v Prosveti vesti, ki so zavzemale bolj ali manj sovražno stališče napram partizanom in tudi uredniški članki so večkrat oplazili po njih s tem, da so jim dali pečat komunistov. Dasi se s to taktiko nekateri čitatelji nismo strinjali, smo potrpeli v upanju, da bo mogoče to prenehalo, ampak ni. Sedaj, ko je prišlo nekaj več poročila iz Švice o položaju v Jugoslaviji, za katere 100% garancij za zanesljivost podpisani nima, kakor jih nima urednik za one vesti, ki jih priobčuje proti partizanom in v prilog Mihajloviču, pa jih kljub temu priobčuje, sem se šele oglasil.

Jaz nisem vesti, ki je bila priobčena v čikaškem listu o partizanih, omenjal zato, ker so slučajno pod vodstvom komunistov, kot trdi urednik, pač pa zato, ker so tudi bni Jugoslovani in do sedaj — kljub notranjemu nesporazumu med njimi in Mihajlovičem—se z vsemi napori borijo proti osišču. (Čitajte The New York Times z dne 23. januarja, pa se boste prepričali.) Čemu torej podžiganje sovraštva do partizanov, bodisi od strani našega časopisa ali jugoslovanske vlade, če smo res za edinost naroda? Ali so mogoče v očeh nekaterih rojakov Jugoslovani samo oni, ki slepo podpirajo sedanji jugoslovanski režim brez ozira, kako hrabro se partizani borijo proti nacifašistom? Kdor je res za združeno Jugoslavijo, mora tudi dejansko v tem smislu delati in ne delati razdora celo v tej deželi med Jugoslovani. Vse predsodke do partizanov ali Mihajloviča je treba položiti na stran in dati moralno oporo obema strankama toliko časa, dokler se borita proti sovražnikom demokracije, pa četudi partizane vodijo komunisti. Prepričan pa skoro sem, da je med tistimi siromaki, ki so slučajno v partizanski armadi, 95% jugoslovanskih delavcev in kmetov, ki toliko vedo o komunizmu kot o astronomiji in so jih v partizansko armado pognali predvsem zločini in grozodejstva fašistov in nacijev, ne pa kakšna politična stranka.

Ali ničesar ne čitate, kaj se godi v Rusiji? Ni še posebno dolgo, ko sem čital slučaj, ki se je dogodil v Rusiji. Ko se je vrnil na dom oče treh otrok in našel vse pobite, kakor tudi ženo in očeta, ni šel vprašat na vojaško poveljstvo, kaj mu je storiti. Vzel je puško in napadel nemško vojaško kolono, ki je štela skoro sto mož brez ozira na posledice. Ali mislite, da naši rojaki v Jugoslaviji postopajo drugače v pričo dejstev, kaj z njimi počenjajo podivjane nemške in italijanske vojaške tolpe? Ali bi mogoče vi na njihovih mestih postopali drugače? Ako bi, bi bili navadni strahopetci, ki vas bi lahko vsak razsoden človek upravičeno obsojal. Le nikar ne bodimo naivni in pripoznajmo, da kri ni voda in ne obsojajmo prehitro, da ne bomo končno sami sojeni.

Da je in bo še padlo veliko nedolžnih žrtev, da se delajo napake na eni in drugi strani, da se tudi dogajajo slučaji izdajstva itd., vse to je verjetno, toda to se vendar tudi ne godi prvič v človeški zgodovini. Ampak s kritiko ene ali druge stranke v Jugoslaviji mi tega ne bomo preprečili, lahko pa, če hočemo biti dosledni in razsodni, nekaj storimo za boljše in tesnejše vezi med jugoslovanskimi narodi.

Ker nam je precej dobro znano, česar vsega so zmožni nekateri ljudje v takozvanih višjih krogih, kadar gre za njihove interese, je dobro resno pretehtati vsa poročila, ki jih oni pošiljajo v javnost v teh časih, če se nočemo nekega dne zbuditi z glavobolom prevarjenosti, ki ima lahko težke posledice za ljudstvo. O demokraciji se veliko govori in piše ne samo med nami, pač pa na splošno, toda tajno ji marsikje kopljejo grob, zato pazimo, da ne bomo tudi mi, napredni elementi in pravi ljubitelji demokracije, njeni pogrebci.—**F. A. Vidor.**

Za rojstni dan Abrahama Lincolna

Cleveland.—Oni dan sem čital, da je sloviti kartunist Briggs pričel slikati karikature pod naslovom: "Kadar človek potrebuje prijatelja." In tako nadaljuje, da je pozabljen eden izmed treh kongresnikov, ki so vedno podpirali Abrahama Lincolna, ko mu je srce krvavelo v usodnih urah, ko je bila mesece oblegana trdnjava Sumter, kjer se je pričela civilna vojna med Jugom in Severom leta 1861.

Sedem in trideseti kongres je zboroval leta 1861-1863 in predsednik Lincoln se je lahko zanesel le na tri kongresnike, da mu bodo vedno stali ob strani, kadar bo potreboval zagovora. In tega je bil skoro vedno potreben, ker Lincoln je imel veliko nasprotnikov. Ti kongresniki so bili Owen Lovejoy, Izak N. Arnold, oba iz Illinoisa, in Albert Gallatin Riddle iz Clevelanda (20. distrikt).

Arnold je poznal Lincolna že več let pred njegovo izvolitvijo za predsednika Združenih držav, ker sta v Illinoisu skupaj študirala p r a v o. Kongresnik Owen Lovejoy pa je bil po poklicu duhovnik in brat Elije Lovejoyja, ki je veliko agitiral za odpravo suženjstva v južnih državah in bil radi tega od drhali umorjen v Altonu, Ill., kar je Lincolna užalostilo.

Naš Clevelandčan Albert G. Riddle se je pa prvič sestal z Lincolnom po svojih izvolitvi v kongres, ko je Lincoln potoval skozi Cleveland v Washington na svoje ustoličenje. Riddle je bil imenovan v sprejemni odbor, da počasti novoizvoljenega predsednika. To se je zgodilo 15. februarja 1861 v Weddell Housu, ki še danes stoji med Superior in St. Clair ave. na Zapadni šesti ulici. Ko sta se Lincoln in Riddle prvič sestala, sta takoj postala prijatelja. Lincoln ga je povabil, naj ga spremlja v Washington.

Tako je postal naš Clevelandčan Lincolnova zanesljiva oseba, njegov najlojalnejši podpornik in najzvestejši prijatelj v potrebi. In kakor je Lincoln imel v Riddlu zanesljivega prijatelja v Ohiu, tako je imel tudi svojega največjega nasprotnika v osebi ohijskega kongresnika Clementa L. Valladinghama, ki je bil voditelj tako zvanih "Copperheads" in mirovnih demokratov.

Valladingham je povzročil predsedniku Lincolnu marsikatero bridko uro in veliko glavobolov—več kot kdo drugi na severu. Pisatelj spisa, iz katerega to črpam, pravi, če bi Lincoln danes živel, bi zavidal predsedniku Rooseveltu ter si želel, da bi bilo tudi med civilno vojno tako združenje naroda in da bi on dobival tako oporo kot jo je deležen danes predsednik Roosevelt. Kakor hitro so Japonci napadli Pearl Harbor, se je ameriško ljudstvo strnilo skupaj kot še nikoli prej v zgodovini. Dasi je tudi predsednik Roosevelt kritiziran po raznih "dealerjih", starih in novih, republikancih in demokratih, vendar stoji ameriško ljudstvo kot zid za njim.

Nič takega ni bilo, ko je Lincoln prevzel vlado, oziroma ko je moral podvzeti korake, da zaduši odprto revolto dobro organiziranega Juga, kajti ta je imel mnogo pristašev tudi na Severu. V resnici ni mogel predsednik Lincoln računati niti na visoke vladne uradnike v Washingtonu, da ga bodo podpirali. Šele ko so južni rebeli pričeli naskakovati trdnjavo Sumter, so nekatere severne države stopile na stran Lincolnove vlade, nekatere države, ki meje na jug in so kolebale med Jugom in Severom, pa so postale lojalne članice Unije šele potem, ko so razvidele, da bo Sever zmagal.

Komaj se je polegla ena opozicija proti Lincolnu, že se je pojavila nova. Lincoln je bil vsega kriv: vsakega poraza na bojnem polju, kriv, ker so južne države napadle severne, kriv za vsakega ubitega vojaka, kriv za stroške vojne, kriv za draginjo, kriv za to in ono. Kongres ga je vedno nadlegoval, češ, kako vodi vojno, imel preiskave (kakor Dies). Tudi Lincolna so nazivali "diktatorja", da hoče uničiti svobodo tiska in ustavo. Drugi so ga pa kritizirali, češ, da je prepočasen, da preveč prizanaša s v o j i m nasprotnikom. Tako so rekli oni, ki so bili proti suženjstvu.

Njegovi nasprotniki so že leta 1862 delali skrivno, da se Lincolna obtoži in odstavi od predsedništva. Horace Greeley pa je iskal povsod, kje bi našel boljšega namestnika Lincolnu. "Copperheads" pod vodstvom Valladinghama so ga nadlegovali do skrajnosti. Lincoln se je nekoč pritožil Lovejoyju, da mu vojna razjeda srce. Ampak njegovi nasprotniki mu niso dali miru. Tudi so mu očitali, da je vojna pregrešna, da se Jug ne bo podal, da ne bo premagan, kajti severne čete so bile čestokrat poražene. In tako so nasprotovali vsaki stvari, kar je le podaljševalo vojno.

Kljub temu niso njegovi trije zvesti tovariši v kongresu izgubili zaupanja vanj. Podpirali so ga zvesto in pobijali nasprotnike. Dne 28. februarja 1863 je imel Riddle spodbujevalen govor, ki je mar kateremu kongresniku omehčal srce. To je bilo v letu, ko je bilo najbolj kočljivo za predsednika Lincolna.

On je rad poslušal tudi Riddlove nasvete, posebno kadar je bila potrebna sprememba v vladnih departmentih, kakor tudi glede državnih smernic. Riddle je bil tudi med onimi, ki so se borili za odpravo suženjstva. Leta 1859 je zagovarjal ubeglega sužnja v Oberlin-Wellingtonu, O. Tista tožba je povzročila mnogo zanimanja v severnih državah.

Ko je Riddle pisal svoje spomine, je zapisal tudi tole: "Prvič sem videl Lincolna 15. februarja 1861 v Weddellovi hiši. Moje srce je takoj začutilo, da stojim pred možem bodočnosti. Videl sem ga še tisočkrat pozneje, ali prvi vtis mi ni šel nikdar iz spomina, kajti bil je najlepši med vsemi. Lincolnovo obnašanje je bilo po zapadnem kroju, njegov govor (narečje) pa jugozapadno. Obkolile so ga celo dame iz boljših krogov . . ."

Ko so ohijski "Copperheads" postavili kandidata za governerja, namreč svojega voditelja Valladinghama, je bil Riddle, ki je igral eno glavnih vlog za poraz "Copperheads". Valladingham je bil poražen in Lincoln je poslal telegram v Ohio: "Slava Njemu na višavah! Država Ohio je rešila Unijo!"

Na priporočilo Riddla je Lincoln imenoval Stantona za vojnega tajnika, dasi je Stanton agitiral proti Lincolnu v predsedniški kampanji leta 1860. Ko ga je Lincoln imenoval za vojnega tajnika, je rekel, da se bo "usedel na svoj ponos". S predsednikom je prišel v spor tudi zvezni zakladničar Salmon P. Chase in je hotel kandidirati proti Lincolnu. Svojo kandidaturo je opustil le na prigovarjanje kongresnika Riddla.

Ko je leta 1864 umrl načelnik zveznega vrhovnega sodišča Roger B. Taney, je Riddle nagovoril Lincolna, da je imenoval Chasa za vrhovnega sodnika. Lincoln je dvomil, da bi Chasa kaj takega zadovoljilo, zato je Riddla vprašal, kaj on misli o tem. Riddle je odgovoril, da govori o sposobnosti Chasa, kajti je bil pripravljen, če bi bil izvoljen za predsednika, prevzeti tudi vodstvo Združenih držav. In tako je Lincoln imenoval Chasa za vrhovnega sodnika, Riddla pa še isto leto za ameriškega konzula na Kubi.

Riddla je čakalo še težje delo, ko je bil državni tožilec Johna H. Surratta, zaveznika Lincolnovega morilca Johna W. Bootha. Riddle je tudi pozneje sodeloval v pravnih zadevah raznih osvobojenih zamorcev, in to brezplačno. On je bil tudi pisatelj in orator. Umrl je v Washingtonu, D. C., 15. maja leta 1902, torej ravno leto dni prej predno se je ta dopisnik naselil v Združene države. Riddle ni nikoli sanjal da bo kdaj omenjen po tem dopisniku v slovenskem listu Prosveti.

Na Lincolnov rojstni dan 12. februarja se torej spomnimo mož, ki so se borili za našo svobodo, kolikor jo uživamo. Mi se pa borimo za svobodo onih, ki prihajajo za nami, kajti brez borbe ni svobode!

Pred več leti je ženski klub SDD priredil maškeradno 'pustno' veselico, na kateri so bile oddane tri nagrade, in sicer najlepši, najgrši in najbolj pomenljivi maski. Reprezentiral sem Abrahama Lincolna in dobil nagrado! Lincoln je mrtev, toda njegov DUH ŽIVI!

Frank Skarbič.

Pisana zabava za stari kraj

Pueblo, Colo.—Na Valentinov dan, 14. februarja bo ples v dvorani društva sv. Jožefa v dobrobit jugoslovanske pomožne akcije. Vsakdo, ki ima kaj čuta za našo rojstno domovino, se gotovo udeleži.

Dne 28. januarja pa priredi javen ples v isti dvorani pevski klub Prešeren.

Srca naših pueblskih deklet bijejo nekoliko hitreje, od kar so izvedele, da se nahaja na naši vojaški postojanki Clark Gable.

Poročevalka.

Pismo slovenskega ujetnika v Švici

Moon Run, Pa.—Tudi jaz sem se namenila napisati nekaj vrstic v Prosveto. Zelo rada čitam dopise Jakoba Zupančiča, ker so res zanimivi. On je veliko hudega prestal. Njegova mati je bila zelo dobra, nikoli nisem šla praznih rok iz njihove hiše. Verno sem brala, kako sta z ženo potovala v stari kraj. Znana so mi vsa tista pota, kjer se je on vozil s f o r d o m in poznana so mi i m e n a vseh onih padlih vojakov, ki jih je čital na spomeniku pri farni cerkvi. Želim, da bi se Jakob kmalu pozdravil, kakor tudi njegova žena in da bi še kaj zanimivega napisal v Prosveti.

Dne 3. februarja sem dobila pismo iz Švice, katerega mi piše sin moje sestre, ki je pobegnil iz nemškega ujetništva. Prehodil je 400 kilometrov dolgo pot, da je prišel v Švico. Pismo je bilo datirano 5. oktobra 1942 in poslano iz Rarona. V prepisu se glasi:

"Draga teta!—Gotovo že dolgo nisi prejela pisma od nas. Danes Ti pišem jaz to pismo iz Švice, v katerem bom na kratko opisal moje življenje zadnjih par let. Leta 1939 sem šel od doma v vojaško aviatično šolo kot dobrovoljec. Leta 1941 sem dovršil to šolo kot podoficir-aviatičar. Dne 6. aprila se je pričela vojna med Jugoslavijo in Nemčijo. Dne 16. aprila so me Nemci ujeli in odpeljali v Nemčijo v vojno ujetništvo, kjer sem moral mnogo pretrpeti.

Dne 1. avgusta 1942 se mi je posrečilo pobegniti iz ujetniškega lagerja in potem sem hodil osem dni 400 kilometrov dolgo pot, da sem prišel v Švico, kjer sem interniran od 8. avgusta. Tu mi je mnogo bolje kot mi je bilo v Nemčiji, ali jaz bi rad šel naprej v svet.

O tem sem pisal očetu eno pismo (trikrat), v katerem sem ga prosil, da mi pomaga, ako mu je mogoče. Pisal sem mu na njegov zadnji naslov, katerega sem imel in ako je pravi—J. Klopčič, R. D. 1, Cheswick, Pa., Allegheny Co., Amerika. Prosim Te, draga teta, piši mu še Ti in ga prosi v mojem imenu, naj mi pomaga odpotovati od tukaj. Mogoče bi se to dalo doseči s pomočjo kakega jugoslovanskega društva, ki obstoje v Ameriki, ako bi se zavzelo za to stvar.

Jaz prejemam redno pisma od doma. Mama mi piše, da jim gre zelo slabo, ker ne dobe dovolj hrane. Stara mama je zdrava. Dobila je sporočilo, da je Dragotin, Tvoj brat, umrl, toda ni še sigurna, ako je resnica. V Sloveniji je zelo težko, ker Nemci in Italijani vsak dan streljajo naše ljudi. Ravno sinoči sem slišal po radiu, da so Nemci požgali vas Krašno, pobili vse moške, otroke in žene pa odpeljali v Nemčijo na prisilno delo.

Draga teta! Prosim Te, odpiši mi takoj, da bom vedel, če si dobila to moje pismo. In prosim Te še enkrat, potrudi se skupaj z mojim očetom, ako vama bo mogoče napraviti kaj za moje odpotovanje iz Švice. Jaz mislim, da bi me s pomočjo ameriških oblasti poslali iz Švice v Južno Ameriko, od koder bi lahko odšel kješkoli bi me potrebovali kot podoficirja-aviatičarja, da bi lahko vrnil Nemcem ono, kar oni delajo s Slovenci in drugimi Jugoslovani na Balkanu.

V drugem pismu Ti bom poslal mojo sliko, samo prosim Te, da mi kmalu odpišeš. Mami bi rad poslal paket, toda mi je zabranjeno pošiljati živila iz Švice. Torej draga teta, sprejmi najlepše pozdrave Ti in Tvoja familija od tvojega nečaka—Jožeta!"

K temu naj pripomnim, da bi rada dobila kakšne informacije, ali bi bilo mogoče temu fantu kaj pomagati. Kakor je razvidno iz njegovega pisma, je on pripravljen iti nad Nemce, kjerkoli bi bil potreben. On je star 22 let, zelo dober fant in nadarjen za učenje. Izgleda, da se mu sanja, da so tukaj društva, ki bi mu mogoče pomagala. Torej ali je vredno kaj začeti in kam bi se naj obrnila? Prosila bi, ako mi da kdo kakšen dober nasvet, naj mi piše, če bi se dalo kaj ukreniti, ali bo moral počakati v Švici do konca vojne.

Frances Arch,
R. D. 5, Box 419, Frafton, Pa.

Nekoliko komentarja

Da je med četniki in partizani prišlo do bojev in do političnega nasprotstva, je temu vzrok **križanje angleških in ruskih interesov na Balkanu.** V interesu britskega imperializma na Bližnjem in Daljnem vzhodu je, da si po tej vojni zgradi "sfero vpliva" na Balkanu, in to posebno še sedaj, če postane dedič italijanskega imperializma v Afriki, na kar gotovo računa. Enako "sfero vpliva" si želi zgraditi na Balkanu tudi Rusija, tako iz vojaških kot tudi političnо-gospodarskih ozirov. Sploh je to že stara politika še carske Rusije. Po boljševiški revoluciji je Sovjetska Rusija prenehala s to politiko in se zadnja leta pred to vojno pod Stalinovim režimom zaprla popolnoma vase. Sedanja vojna pa je pritirala Sovjetsko Rusijo na zasledovanje stare ruske politike na Balkanu, in sicer je v njenem interesu (mogoče tudi v interesu Balkana in Evrope), da jo zasleduje bolj uspešno kot jo je carska Rusija. Radi izkušnje—iz vzrokov—sedanje vojne bo Sovjetska Rusija gledala, da si zgradi čim večjo in tesnejši "sfero vpliva" na Balkanu.

•

In tako je prišlo do boja in trenja med "partizani" in četniki—povsem radi konfliktov angleških in ruskih interesov na Balkanu. Ker je ubežna jugoslovanska vlada v Londonu, in ker je povrhu še monarhistična in reakcionarna, je povsem naravno, da se naslanja na Anglijo in je naklonjena angleški "sferi vpliva" na Balkanu—ne ruski. Sploh je bila jugoslovanska vlada edina v Evropi, ki ni hotela priznati Sovjetske Rusije, dokler ji ni pričela teči voda v grlo, dokler se ni bližal Hitlerjev napad. In ker je Mihajlovič član jugoslovanske zamejne vlade, sploh edini minister na jugoslovanskih tleh in kot tak tudi indirektno (lahko nevede doma) v službi angleških interesov, povrhu vsega tega pa je postal še legendarni junak vsega Balkana, je torej postal nevarec ruskim interesom na Balkanu. Treba ga je torej—"likvidirati".

•

In tako je pred nekaj meseci pričel komunistični tisk širiti pravljico, da je Mihajlovič postal—"izdajalec", da ima "tajne stike s Hitlerjem in Mussolinijem". Ta kampanja laži je danes prilično dobro uspela. Jugoslovanski krogi v Londonu pa so odgovorili, da so partizani postali "roparji" in "tolovaji". Toda ko je pod blatenjem z ene kot druge strani prikrit boj dveh velesil za "sfero vpliva" na Balkanu! Mi se naj pa prepiramo—Mihajloviču in partizanih—češ, da je prvi —"za monarhijo", drugi so pa—"za republiko" . . .

•

Kar se Mihajlovičeve politične opredeljenosti tiče, mi ni nič znanega, kakor najbrže tudi onim ne, ki ga blatijo. Da je srbski monarhist, ni dvoma. Louis Adamič pravi v svoji razpravi o partizanih, da je Mihaj

(Dalje na 3. strani.)

Zavraten napad na delavske unije

Burbonci v kongresu so pripravili nov napad na delavske organizacije v Združenih državah. Napad je v zakonskem načrtu, ki ga je predložil kongresnik Hobbs v nižji zbornici in se imenuje "Hobbs Bill," skriva pa se pod nedolžno glavo, katera se glasi, da je to "načrt za odpravo raketirstva v delavskih unijah." Zborniční justični odsek je že ta načrt odobril in priporočil v sprejetje —brez vsakega javnega zaslišanja. S to nedemokratično proceduro bi burbonci radi porinili ta načrt v federalni zakonik.

Uverjeni smo, da se to ne bo posrečilo. V zbornici pride do razprave in ostrega konflikta, ko zagovorniki organiziranega delavstva pridejo do besede in razkrinkajo hinavske burbonce, republikanske in demokratske, ki poskušajo pod pretvezo nujnosti vojnih ukrepov zadaviti delavske unije. Podoben načrt so burbonci imeli tudi v zadnjem kongresu, toda niso se upali priti z njim pred zbornico in pustili so, da je načrt zmrznil "na ledu" v odseku. V novem kongresu imajo več korajže, kajti stotisočero organiziranih delavcev, ki v zadnjem novembru "niso imeli časa, da bi bili šli volit," je indirektno pomoglo burboncem, da so zelo pomnožili svoje mandate.

Če bi s Hobbsovim načrtom res šlo samo za odpravo raketirjev v delavskih unijah, se ne bi noben pameten človek spotikal—tudi organizirani delavci ne; saj ti delavci sami najbolje vedo, da raketirji so v mnogih unijah in baš oni so največje žrtve teh raketirjev. Ampak v tem načrtu je raketirstvo le pretveza, glavni namen pa je, da se delavcem popolnoma ubije pravica do stavke.

Stavka je sama na sebi sredstvo, ki se lahko rabi pravilno in demokratično, lahko se pa tudi zlorabi in se pretvori v sabotažo in nasilje. Odvisno je, kdo vodi stavko in v kakšen namen. Med vojno, katera se vrši v obrambo ljudstva in njegovih svobodčin, stavka največkrat škodi delavcem samim, zato je pravilno, da unije opuste stavkanje med vojno. Vse drugače pa je v mirnem času. Takrat je stavka dostikrat potrebna delavcem in mora ostati njihova priznana in nedotakljiva pravica v vsaki demokratični družbi.

Stara resnica pa je že, da burbonci vsake baže niso nikdar priznali delavcem pravice do stavke in nikdar ne bodo, pa naj bo vojna ali mir—enostavno zato ne, ker ne verujejo v demokracijo in hočejo sami imeti vse pravice in privilegije, delavci bi pa pri njih morali biti brezpravni hlapci.

Hobbsov zakonski načrt, ki "odpravlja raketirje v unijah," bazira na starem načelu, da "rop je rop in izsiljevanje je izsiljevanje ne glede na to, kdo ropa in izsiljuje." To je pravilno, ampak takoj potem pride tolmačenje, kaj je rop in izsiljevanje in v načrtu je tolmačeno, da "rop in izsiljevanje je nepostavno pridobivanje lastnine s silo ali pa s strašenjem sile. . ."

Unija zahteva povišek plače za svoje člane in lastnik tovarne lahko reče, da se je udal zahtevi unije iz strahu pred stavko, torej silo! V smislu Hobbsovega načrta bo vsaka unija zagrešila raketirstvo, če zagrozi s stavko—in za odgovorne odbornike unije je določena kazen dvajset let zapora ali plačilo $10,000 ali oboje!

Besedilo načrta je sploh sestavljeno tako, da v bodoče ne bo smela nobena delavska unija—ako ta načrt postane zakon—imeti nobenih aktivnosti, razen lepo prositi, da se delodajalec ne bo ustrašil. . .

Načrt je tako sestavljen, da se lahko vse, kar dela delavska organizacija, smatra za "raketirstvo."

Res je škandal prve vrste, da takšen zakonski načrt sploh pride pred federalno zbornico—ampak to pot pride. Burbonci—najgrši politični, ekonomski in socialni nazadnjaki—se zdaj čutijo dovolj močne, da lahko odprto kažejo osla ne samo Rooseveltu in njegovim naprednim "newdealskim" demokratom, pač pa vsem desetim milijonom organiziranega delavstva v Ameriki ter vsem ostalim liberalnim elementom.

In delavci so si precej sami krivi tega!

Prvič so krivi zaradi tega, ker se premalo brigajo za politiko in zanemarjajo važne volitve, kakor so bile zadnje. Zadnja leta, ko jim je "new deal" prinesel precej pravic in ugodnosti, so v ogromnem številu prepustili vso brigo Rooseveltu, češ bo že on skrbel, da ne bo ničesar narobe, kakor je doslej—pri tem pa so pozabili, da reakcionarna opozicija ne spi in vedno čaka priložnosti, da spet dobi moč v kongresu, kjer lahko zveže Rooseveltu roke in pomete z vsemi dobrimi zakoni. Delavska masa bi morala baš zdaj med vojno biti noč in dan čuječa!

Drugič so organizirani delavci krivi, ker sami ne iztrebijo raketirjev, diktatorjev in drugih falotov iz svojih unij. Ogromna večina unij ima pošteno vodstvo, toda še tako neznatna manjšina zločincev v unijah je grd madež, ki ga zna burbonska propaganda (Pegler, Kaltenborn etc.) spretno razširiti na vse delavske unije in neprestano dela vtis, kakor da so vse unije raketirske, zarotniške, teroristične in zločinske.

Če bi bili ameriški delavci na splošno toliko demokratično zavedni, da bi sami izčistili svojo hišo, to je iztrebili lopove iz svojih vrst—ne bi imeli reakcionarji nobenega povoda za škandalozno zakonodajstvo te vrste.

Tukaj se bridko opaža pomanjkanje socialne odgovornosti med delavci na splošno. Kadar so delavci socialno in politično brezbrižni—imajo kmalu na svojem vratu notranje parazite in izkoriščevalce ter zunanje kruke-reformatorje.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

ITALIJANSKA OFENZIVA PROTI NEOBOROŽENIM KMETOM

Še eno poročilo iz loške doline

(Podtalno poročilo iz Slovenije v izvirnem besedilu)

Stari Trg pri Ložu so partizani zasedli dne 11. maja. Že v soboto, dne 16. maja, pa so prišli Italijani zopet nazaj. Na Križni gori je bilo plat zvona. Ljudstvo se je razbežalo, le starejši so ostali in duhovniki. Kakih deset minut od Starega Trga so Italijani zajeli grupo bežečih ter jih enajst ustrelili—samih mladih fantov. Sedem jih je bilo iz Starega Trga, štiri pa iz Loža. Italijanski vojaki so se nato razpršili po hišah ter ropali in požigali. Zažgali so vse hiše, kjer niso našli vseh članov družine doma. Napravili so sklade preko poldrugi milijon lir. Vseh enajst ustreljenih so pripeljali pred občinsko hišo. Pripeljali so župnika in zahtevali, da pove imena ustreljenih. Ker so bili silno razmesarjeni, jih ni mogel spoznati, pa se je tudi bal povedati imena, dobro vedoč, da bodo potem še svojcem zažgali domove. Pri dveh so našli legitimacije in takoj sta zopet dve domačiji šli v plamene.

V petek, dne 5. julija, je že zgodaj zjutraj okrog četrte ure kakih 200 italijanskih vojakov obkolilo vas Nadlesk. Odpeljali so s seboj okrog 50 moških, iz vasi Podcerkve pa okrog 20. Okrog šeste ure zjutraj so prihrli v Stari Trg ter moške kar iz cerkve odpeljali.

V . . . —

Potujčevanje našega naroda na Gorenjskem

Kaertner Zeitung z dne 8. decembra objavlja članek o "napredovanju" nemškega jezika na Gorenjskem. V zimi od leta 1941 do 1942 je bilo organiziranih 338 tečajev za nemščino, katere je obiskovalo 11,692 slušalcev. Za tak tečaj so morali učenci plačati po šest RM. Število tečajev je povzpelo od marca do julija 1942 na 521, a število učencev na 20,739. Razen tega je predavalo v 118 šolah 423 učiteljev, po večini nemške narodnosti, domačih in takih, ki so prišli iz Rajha. Ti tečaji so bili brezplačni. Učenci vseh šol se poslužujejo Gratzove učne knjige, ki tolmači razlike med slovenskim in nemškim jezikom. Na Gorenjskem je danes vsakomur dana možnost, da se nauči nemškega jezika.

V . . . —

TRPLJENJE NAŠEGA NARODA

Kako Nemci širijo svojo "kulturo" med Slovenci na Štajerskem

Švedski časopis "Svenska Presse" poroča z dne 26. oktobra:

Po zaključku vojne z Jugoslavijo so Nemci takoj anektirali in uključili v nemški rajh vso Spodnjo Štajersko. Pridobili so s tem 500,000 prebivalcev, ki govore, kakor pravijo Nemci, slovenski 'dialekt'.

Pred kratkim je objavil vodja štajerskega Heimat Verbanda v Marburger Zeitungu pod svojim lastnim podpisom, da prepoveduje našemu prebivalstvu govoriti slovenščino in mu obenem zapoveduje, da se takoj nauči nemščine. Z onimi, ki bi kljub temu, da so zmožni nemščine, govorili kakšen tuj dialekt (slovenščino), se bo ravnalo kakor s saboterji. Po novicah iz Berlina je razglas določil, da bodo prestopki kaznovani z izključenjem iz občine.

Spodnja Štajerska ni več avtonomska provinca, temveč del Velikega nemškega rajha. V Nemčiji pravi "Leiter" štajerskega Heimat Verbanda, se govori le nemški, a teh 500,000 spodnjih Štajercev vendar ne more zahtevati, da se sto milijonov Nemcev nauči spodnještajerskega dialekta. Naučiti se morajo govoriti nemščino iz naravnih in stvarnih razlogov. V teku zime leta 1941-42 se je baje naučilo nemščine 10,000 dečkov in deklic v otroških vrtcih in šolah, a 120,000 odraslih se je učilo jezika v posebnih tečajih pri Heimat Verbandu. Za zimo 1942-1943 pa naj velja geslo, da se vsakdo nauči nemščine in da ta jezik potem tudi govori. Od vsakogar, ki zna nemško, zahtevam, da se poslužuje izključno le nemščine. Vi niste Slovenci, vi ste spojni člen nemške narodne skupnosti. Preskočite poslednjo oviro!

V . . . —

LONDONSKI RADIO O POLOŽAJU V JUGOSLAVIJI

Radioprejemna služba št. 555—3. februarja 1943

V teku oddaje v slovenskem jeziku je londonski radio dne 3. februarja poročal naslednje:

Strokovnjaštvo stratega—kaplarja Hitlerja stane Nemčijo mnogo več nego strokovnjaštvo generala Ludendorfa . . . Leta 1933 je svet napenjal vse svoje sile, da bi se izvlekel iz težke krize, v katero je zašlo svetovno gospodarstvo. V tistih dneh je Hitler zapalil rajhstag in požar potem podtaknil socialistom in komunistom. Svojo oblast in vlado pa je zasidral in podprl z uničevanjem teh elementov.

Zdaj zopet zatrjuje, da je njegov boj naperjen proti boljševizmu in posvečen rešitvi evropske kulture. Toda ta laž zdaj nima več nobenega uspeha. Nevarnost, ki grozi kulturi Evrope, je resnična. (Na tem mestu je bil prenos nejasen, ker je plošča večkrat ponavljala isti stavek). Spominjate se, kako so takrat pri nas govorili proti komunizmu. Sami ste slišali v svojih cerkvah pridige proti komunistom. Takrat je obstojala solidarnost med Hitlerjem in mnogimi krogi. Kako se je reagiralo v Sloveniji in Jugoslaviji? Mnogi, ki niso bili niti nacisti, niti fašisti, so gladko nasedli in pomagali Hitlerju. Tako so škodili sebi, a državo slabili. Zdaj vidite, kako ti rušilci kulture, nacisti in fašisti, streljajo najboljše sinove Slovenije in zažigajo slovenske kraje.

Velika Britanija, Sovjetska Rusija in Amerika so danes zavezniki ne le na papirju, temveč tudi na bojišču. Povezani so med seboj s skupnimi žrtvami. Danes fašisti vedo, da bodo vojno izgubili. Goering sam je dejal, da bi se z gentlemani mogel najti sporazum, toda nikdar ne z boljševiki. Da, fašisti poskušajo zdaj zopet s svojimi starimi spletkami, zato morate paziti, da vas ne prevarijo. Fašisti ne bodo uspeli s svojo staro zvijačo o boljševizmu. Poglejte, kako se zavezniki složno bore in ustvarjajo novo bodočnost!

Pismo iz Londona

29. decembra 1942.

V teh dneh nam prihajajo pod roke koledarji. Koledarji starega leta z dnevi podčrtanimi črno in dnevi podčrtanimi rdeče. Koledarji novega leta—nepodčrtani ali polni upov in načrtov. Meni je prišel pod roke čudne vrste koledar: pregled naše zračne ofenzive proti sovražnikom. Na hitro ga poglejte: kot je raslo leto, tako rastejo rdeče podčrtani dnevi. Crescendo, crescendo vse do konca leta. Črno podčrtanih dni je malo. Tam v zadnjem tednu aprila imamo pet črnih dni: "Beadeker raids" nad našimi majhnimi historičnimi mesti: Exeter, Bath, Norwich, York, Norwich. Bilo je dobro leto za zaveznike. Pred kakimi 14 dnevi je govoril veliki general in državnik Smuts iz svoje Južne Afrike, da bo vojno odločila premoč v zraku. Besede tako velikega moža—ki ima izkušnje in znanje treh vojn v svojem življenju—pomenijo mnogo. Pomenijo toliko, da se lahko zanašamo nanje, da lahko zidamo nanje.

Moč zavezniške ofenzive raste počasi ali vztrajno. Kaj bi moglo ustaviti ta crescendo, ta porast zavezniške sile? Pesimisti še trdijo, da kakor raste naša sila, tako raste sila naših nasprotnikov. Je to res? Zakaj potem toliko dobrih vesti v zadnjih tednih z vseh bojišč?

Produkcija naših velikih četverostrojnih bombnikov—Stirling, Halifax, Lancaster—se je nakopičila do zadnje pomladi. Zavezniški hangarji in aerodromi so jih bili polni, ko se je začela letošnja ofenziva. K njim so prileteli Vaši Liberatorji in Leteče trdnjave, ne kot "Lend and Lease" blago nevtralcev, kot orožje "in its own right" najnovejšega člana zaveznikov—Amerike. Dne 14. februarja imamo rečeno, da je 18 ameriških Kittyhawks sestrelilo v Libiji 20 do 30 sovražnih letal in poškodovalo ostale; 14. marca so prišli ameriški letalci z lovci in bombniki v Avstralijo; 3. aprila poročajo o ameriški zračni vojski v Indiji; 18. aprila zračni napad na Tokijo. Priprave so bile zaključene, ofenziva se je začela.

Začela se je s trojno nalogo: da pomagamo našim ruskim zaveznikom, da pomagamo v atlantski bitki in tretjič, da prekrižamo načrte nemške vojne produkcije. Marca so naši napadi prikrajšali Nemce za oklopne in tovorne vozove, ki so bili namenjeni opremljenje za kakih pet oklopnih divizij na ruski fronti: posledica napada na tovarne Renault pri Parizu in na tovarne Matford v Poissyju. Podmornice in površinske ladje so bile napadene v atlantski bitki iz zraka: samo v maju je bilo bombardiranih 41 sovražnih ladij in tudi zadetih. Tretja naloga pa je prekašala po dramatični sili ostali dve nalogi. Trije tisoč-bombniški napadi na nemška industrijska središča in Bremen so trikrat podčrtani rdeči dogodki zavezniške zračne ofenzive. Najdemo jih tam sredi poletja, junija, tako da se že prva polovica leta zaključuje s crescendom. V juniju in juliju je padlo nad Nemčijo 13,000 ton bomb, lani v istih mesecih le 8,500 ton, a leta 1940 le 3,500 ton. Kaj bo leta 1943 v juniju in juliju?

Ko pregledujemo poletne mesece, opazimo še druge poteze. Da se dnevni napadi pojavljajo bolj in bolj pogosto in to z majhnimi izgubami za napadalce. Od časov "Battle of Britain" smo bili uverjeni, da se izgube na strani napadalcev v zračnih bitkah mnogo težje, kakor na strani branilcev. Bili smo skromni v ocenjevanju svojih uspehov v ozračju nad Anglijo, pa smo jih pripisovali splošnim vojnim zakonom. Ali ko smo mi napadali nad sovražno Francijo in so zračne bitke trajale ob priliki Dieppa ves dan, smo mi izgubili 95 letal, sovražnik pa 93. Kako drugačna proporcija, kakor ko so Nemci izgubljali nad Anglijo v razmerju 10 proti 1! To govori za kakovost zavezniških letalcev in njihovih metod in za kakovost zavezniških strojev. Premoč ni le v številu in v materijalni nadmoči. Dne 11. julija so angleški Lancasterji poleteli ob belem dnevu do Danziga in bombardirali tamošnjo podmorniško bazo; 1700 milj so preleteli: bil je najdaljši zračni napad podnevi z Britskih otokov. Našim bombnikom ni treba več čakati dolgih noči, da jih skrivajo. Ni se nam treba bati, da se bo zdaj, ko se bodo dnevi daljšali, zmanjšala naša zračna ofenziva.

Na začetku novega polletja so naznanili, da zavezniki zdaj rabijo bombe, ki tehtajo 4 tisoč funtov, približno 2 tisoč kg ali dve toni. Dne 17. avgusta je bil prvi ameriški napad iz Anglije z 'letečimi trdnjavami' na Rouen. Ob koncu poletja imamo zračne napade na Nemčijo z vzhoda: ruski bombniki nad Berlinom, Settinom, Koenigsbergom, Varšavo. Zavezniška ofenziva se zgrinja z vseh strani. September naznani 8000-funtne bombe. Isti mesec Rusi bombardirajo Budimpešto, Angleži Munchen — po dveh letih presledka — Wiesbaden ob mraku brez izgub, Dusseldorf z največjo bombniško armado v brezmesečni noči, Oslo z lahkimi dvostrojnimi "Mosquitos". Vsakočasni napadi, vsakovrstni napadi, napadi na severu, jugu, zapadu, vzhodu.

Oktobra se odpre ofenziva nad severno Italijo s tremi nočnimi in enim dnevnim napadom. Te dneve podčrtam v koledarju rdeče in zeleno. In vse dneve, ki sledijo do konca leta, na katere so zavezniki bombardirali Italijo. Ker — tako upam — naši v Trstu morda slišijo eksplozije bomb in jim je lažje. In ko so Amerikanci napadli Neapel, morda so slišali padanje bomb na Liparskih otokih, tam, kjer trohnijo naši živi ljudje že 20 let. Mogoče je moj brat na Liparih, mogoče moja sestra v Gonarsu, moji prijatelji so gotovo tukaj in tam, pa pomislite, kako upanje jim daje peklensko zavezniško bombardiranje, ki naznanja boljše čase! —

Vse do konca leta raste ofenziva. In pridajte zraven naše uspehe v severni Afriki. In 18. novembra poročajo, da so angleški Wellingtoni napadli prvič iz Indije Burmo. Na vseh koncih sveta padajo zavezniške bombe. Z vse večjo silo, vse pogosteje. Veliki ruski pisatelj Ilija Erenburg je rekel včeraj: "Britanske štiritonske bombe imajo zdravilni vpliv na italijansko psihologijo. Šakal se ne usti več naokoli o velikem rimskem imperiju, ampak hiti svetovat ljudem v mestih, naj pospravijo svoje lonce in ropotijo in gredo živet na polje . . . O Rommelu so govorili v Nemčiji, da je šel dalje s svojimi uspehi, celo ko je spal. Rommel se zdaj umika celo v svojem spanju — z naglico 60 milj vsak dan. Izkazalo se je, da je celo boljši v tej igri, kakor Italijani . . . Obsodba je pisana z bajoneti naših mož.

In z zračnimi armadami zaveznikov. One bodo dobile zmago za nje in za svet, kakor ga je britska zračna armada rešila propasti z "Battle of Britain."

Dolenjka.

TO IN ONO

Piše **Zvonko A. Novak**

Izjave, ki bi kaj zalegle. — Iz našega narodnega kongresa, ki se je vršil dne 5. in 6. decembra lani v Clevelandu, se je izluščil Slovenski ameriški narodni svet z desetimi člani in eno članico v izvrševalnem, a s štiridesetimi pa v osrednjem odboru.

Pred nekaj tedni je šla skupina izvrševalnih odbornikov v Washington pred Wellesa, pomožnega tajnika v našem državnem vladnem oddelku, da mu povejo želje slovenskega življa v Ameriki in razložijo cilje našega političnega gibanja v mejah smernic, začrtanih na clevelandskem kongresu z ozirom na rešitev slovenskega naroda onkraj morja.

Pomožni tajnik je prijazno sprejel tisto deputacijo ter ji obljubil, da bo storil vse, kar mu je mogoče storiti v takšnih stvareh. Kako daleč pojde naš državni vladni oddelek v prizadevanjih za rešitev naših bratov in sester, ki trpijo in ginejo pod kruto peto Hitlerjevega in Mussolinijevega fašizma, tega ji pa seve ni razodel. Niti ni črhnil nobene o tem, če sploh misli vlada Združenih držav podati kako izjavo glede tega važnega vprašanja, izjavo, v kateri bi se vlada Združenih držav ameriških zavezala, da bo na koncu te strahovite vojne vpoštevala nepremagljivo stremljenje naših ljudi v podjarmljeni in zatirani Sloveniji ter jim priznala neoporečno pravico do vsega slovenskega ozemlja in pa do kulturne in gospodarske neodvisnosti v okviru demokratične jugoslovanske, balkanske ali evropske federacije.

Tega zagotovila še ni kljub vsej prijaznosti in vsem obljubam g. Wellesa. In dokler ni takšne izjave, se nikakor ni prepuščati kakim praznim marnjam. Kajti nam vsem je znana že stokrat in stokrat potrjena resnica, da je od obljub do dejanj pri vseh vladnih oddelkih sila dolga pot. Največkrat predolga. Včasih pa že tako dolga, da se vse dane obljube razblinijo v nič.

Prav je, da je šla naša deputacija predenj. Škodovati nam to ne more, a preveč koristi si pa tudi ne smemo obetati iz tega. Niti se ni pametno predajati lepim nadam. Še najbolj napak pa je, če si kdo na podlagi tistih obljub gradove zida v oblake.

Kako pritisniti na našo vlado za izjavo, ki je neizogibno potrebna, če mislimo zares pomagati slovenskemu narodu na noge in h gospodarski pa kulturni svobodi v združeni Sloveniji. To je naša največja in najpoglavitnejša naloga.

Zdi se mi, da je naša deputacija storila veliko napako, ko se ni obenem sešla tudi z našim zveznim podpredsednikom, ki je velik in iskren prijatelj preprostega človeka in zatiranih narodov. V njem se bi našel mogočen zagovornik slovenskega naroda v njegovih težnjah, ki stremijo za združitvijo vsega slovenskega ozemlja v svobodno in demokratično Slovenijo.

To bi bilo eno. Drugo je pa tole.

Senatorji in kongresniki se v svojem delovanju ravnajo po težnjah, ki jih čutijo med svojim volilstvom, t. j. med tistimi, ki so jih izvolili in poslali v kongres.

Ker zastopajo člani zveznega senata in poslanske zbornice ameriško ljudstvo, ustvarjajo v naši zvezni republiki javno mnenje s svojimi izjavami in zakonskimi osnovami. Po teh pa uravnava naša vlada vso svojo notranjo in zunanjo politiko. Senatorji in kongresniki so bili izdaten del našega javnega mnenja, ki se mu uklanja tudi naša zvezna vlada.

Člani in članice osrednjega odbora v Slovenskem ameriškem narodnem svetu so raztreseni po vseh državah naše zvezne republike, koderkoli živijo in tvorijo del kongresnega volilstva slovenski Amerikanci.

Zato bi bilo prav in pametno, če bi se izvrševalni odbor obrnil do njih z naročilom, naj stopijo vsak v svojem okolišu v stik s svojim kongresnikom in senatorjema ter skušajo pridobiti tiste ljudske zastopnike za izjavo, v kateri se priznava slovenskemu narodu pravica do kulturne in gospodarske neodvisnosti v združeni Sloveniji.

To bi bile izjave, ki bi gnetle ameriško javno mnenje našemu gibanju v prid ter s tem prisilile tudi našo vlado k slični izjavi.

To bi bile izjave, ki bi zares kaj zalegle. Ampak kar same od sebe nam ne bodo padle v naročje.

Francoske politične grupe posvarjene

Trenje ne sme zasenčiti borbe proti osišču

Zavezniški stan, Afrika, 10. februarja. — Ameriške in britske čete so prišle v severno Afriko na povabilo in ne bodo dovolile zasenčenja borbe proti osišči sili po političnem kavsanju in trenju med francoskimi frakcijami, dasi se nočejo vmešavati v politično situacijo. Tako sta izjavila Robert Murphy in Harold MacMillan, poslanika Amerike in Velike Britanije v severni Afriki, ki sta zaeno naglasila, da morajo Francozi sami rešiti svoje politične probleme.

"Naš cilj je borba proti osišču in mi nimamo nobenega zdravila, ki bi odpravilo vse notranje bolezni", je rekel Murphy. "To je zadeva domačinov". MacMillan je dostavil, "da zavezniki morajo reševati politična vprašanja, ne bodo pa diktirali rešitve teh vprašanj. Severna Afrika je edini ostanek Francije in vsa francoska politika je tam osredotočena. Različne politične grupe skušajo priti v vlado, ki uživa naklonjenost zaveznikov."

Murphy je na sestanku s časnikarji odločno zanikal poročila, da vladi Amerike in Velika Britanije se ne moreta sporazumeti o političnem razvoju v severni Afriki. "Moje stališče je isto kot MacMillanovo in med nama vlada popolna harmonija", je dejal. "Kooperacija je popolna in poročila o trenju so brez podlage."

Ameriški poslanik je dejal, da je konferenca med Rooseveltom in Churchillom v Casablanci izboljšala sodelovanje med francoskimi grupami in ameriško-angleškimi avtoritetami, da je general Henri Giraud izbral Marcela Peyroutona, bivšega notranjega ministra v Lavalovi vladi, za governerja Alžerije in da je ameriški general Dwight D. Eisenhower odobril imenovanje. On je dalje rekel, da je Giraud z odobravanjem Amerike in Velike Britanije prevzel civilno in vojaško oblast v severni Afriki.

Državni podtajnik Sumner Welles

Rev. K. Zakrajšek.
tajnik SANSa

Zelo važno v našem State Departmentu je mesto državnega podtajnika, skoraj prav malo važnejše, kakor je mesto tajnika samega. Največ najvažnejših zadev naše mednarodne in zunanje politike gre skozi njegove roke. On je, ki raziskuje za državno tajništvo, in tako za vlado ves ogromni obseg zunanje politike in vse posamezne svetovne dogodke, jih proučuje in jih potem sestavlja v celoto, katero potem s svojimi opazkami predlaga državnemu tajniku in vladi v končno rešitev. Zato je njegovo mnenje v marsikaki zadevi odločujoče. Tako smo videli pri zadnji panameriški konferenci v Buenos Airesu, da je predsednik Roosevelt njemu poveril nalogo, da je šel tja in v imenu države skušal doseči enotnost nastopanja proti državam osišča v tem svetovnem boju za svobodo narodov.

Zlasti je pa važno mesto državnega podtajnika danes v svetovni vojni. Nemogoče je, da bi sam državni tajnik mogel slediti vsem dogodkom, ki se vrše z električno brzino po vsem svetu in spreminjajo svetovno situacijo ne samo iz dneva v dan, temveč kar iz ure v uro, da bi jih sam mogel proučevati v vseh njihovih fazah, odtenkih, ter jih v pravilni luči predlagati predsedniku in vladi v pravi luči in s pravih vidikov. Saj je vendar Washington danes glavno mesto vsega sveta in je naš predsednik nekak predsednik vseh zavezniških narodov in držav. To delo vodi državni podtajnik.

To velevažno mesto je pa danes v rokah moža, o katerem je znano, da je najboljši diplomat, kar jih imamo, mož globokega in ostrega pogleda pa hitre in modre sodbe. In ta mož je Sumner Welles.

Leta 1940 je prehodil vso Evropo in obiskal kot posebni odposlanec predsednika Roosevelta vsa važnejša glavna mesta Evrope. Takrat sem bil še v Sloveniji. Prav dobro se še spominjam, kako smo že takrat s strahom gledali v slovensko narodno bodočnost, ki je postajala iz dneva v dan bolj črna in strašna. Pa je prišla vest, da pošilja predsednik Roosevelt svojega odposlanca Sumnerja Wellesa v Evropo, da zanj proučí evropske zamotane razmere, zato da bo skušal ob tričetrt na dvanajst preprečiti svetovni požar, ako se bo dal. Baje je imel nalogo prepričati zlasti Hitlerja in Mussolinija o strašni odgovornosti, ki si jo nakopavata nase, ako bosta pahnila ves svet v strašno vojno, o kateri je zelo verjetno, da se za nju ne bo končala ugodno.

Slovensko časopisje v Ljubljani se je široko razpisalo o njegovem obisku Evrope in poročalo, kako je Sumner Welles naredil mogoče vtise povsod, kjer je bil, s svojim skrajno diplomatičnim nastopom. In spominjam se, kako nam je odleglo, ker nam je v tej strašni temi strahu zasijala zvezda upanja, da se bo ob tem obisku Sumnerja Wellesa Evrope predsedniku Rooseveltu posrečilo preprečiti svetovno vojno, ki bi zlasti slovenski narod strašno zadela. Po vsej Sloveniji se je takrat govorilo samo o Sumnerju Wellesu.

To poznanje evropskih razmer mu je pa gotovo dalo čiste in jasne poglede v vso množico zamotanih evropskih problemov, da jih danes pozna tako, kakor malo kdo drugi v Ameriki.

Da je to res, je prav živo čutila tudi slovenska deputacija SANSa 15. januarja, ko ga je obiskala v njegovem uradu v State Departmentu in mu predložila slovensko vprašanje, kakor ga je pojasnil naš Narodni kongres v svojih resolucijah in deputacija v svojem kratkem, vendar jasno začrtanem memorandumu. Kako dobro pozna tudi slovensko vprašanje, je jasno pokazal Sumner Welles tudi v svojem odgovoru na pozdrav in na memorandum deputacije. Vsaka beseda je pričala poznanje našega vprašanja, pa ne samo poznanje, temveč, kar je veliko važnejše, tudi razumevanje njegove važnosti za ureditev srednje in jugovzhodne Evrope.

Zato smo pa naravno zelo obsojali tudi ameriški Slovenci neosnovan napad po našem ameriškem časopisju na naš State Department, v katerem se je očitala nezmožnost in nesposobnost. Saj vendar tako posrečno in tako uspešno vodstvo kakor vojne same, tako tudi političnih razvojev po vsem svetu tako jasno kaže, da je vodstvo naše države v izredno posrečenih rokah, da sede v State Departmentu možje, ki so popolnoma na mestu, tako na mestu, da bi si boljših ne mogli želeti. Kar se je kričalo kar po vsej deželi na predsednika in na State Department, kakor tudi na vojni department, zakaj ne odpro druge fronte. Da, kar ves svet je kričal. Pa — kaj se je izkazalo? — Triumf naše zunanje politike in našega vojaškega vodstva vojske. Vsi ti kritiki so danes tiho in morajo biti tiho. Predsednik Roosevelt in njegov State Department, z njim pa vsa naša Amerika triumfira.

Iz vsega tega je za nas ameriške državljane slovenskega rodu jasno, da popolnoma mirno lahko zaupamo tem voditeljem kakor svojo bodočnost v državi USA, tako pa tudi slovensko vprašanje naroda doma.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

lovič "pod kontrolo Anglije", kajti njegov "svetovalec" je neki angleški častnik, ki obratuje tudi tajno angleško—Mihajlovičevo radiopostajo nekje v gorah južne Srbije. (Adamič ima najbrže precej dobre podatke o tem.) Komunisti bi ga torej lahko obdolžili, da je v "službi Anglije" ali celo "angleških imperialistov", ampak s tem bi ga ne mogli dosti oblatiti. Nova "linija" je torej zahtevala, da ga proglase za—"izdajalca" . . . O njem lahko rečemo to, da je srbski nacionalist, lahko tudi velesrbijanec in kot tak torej slab graditelj bodoče Jugoslavije, če bo sploh še kdaj obnovljena. Kolikor moremo razbrati iz raznih poročil take ali take kakovosti, je njegova slava že precej zatemnela v Jugoslaviji in tudi po svetu. Dviga pa se vpliv partizanov.

•

Tako je Mihajlović postal tako rekoč čez noč—"izdajalec" in "prikrit fašist", partizani pa "roparji", "tolovaji" in "provokatorji". Vse to radi zakulisnega boja med angleškimi in ruskimi interesi na Balkanu—za nadvlado Balkana in tamkajšnje zgraditve "sfere vpliva" po tej vojni. Kdo bo zmagal v tem konfliktu, je še v naročju bogov, najbrže pa tisti, čijega armade bodo prej prišle na Balkan. Lahko rečemo to, ako ta vojna ne bo prizesla konec angleškemu imperializmu in če ta prehiti Rusijo na Balkanu, ne bo v Evropi še miru, vsaj ne trajnega. Iz tega razloga za svojo osebo ponovno rečem to, ako v Evropi ne pride do splošne federacije ali vsaj pokrajinskih federacij (ne konfederacij, ker te so v današnjem svetu brez pomena in prevara), kakor tudi do svetovne federacije, kot si je na primer oboje sijajno zamislil Ely Culbertson, tedaj bo za balkanska ljudstva in tudi za Evropo bolje, če Rusija prodre do Jadrana.

Anton Garden.

TUJEC

Rado Murnik

(Se nadaljuje.)

"Ne bo je snedel, ne, Miha!"

"Ti moraš imeti zadnjo besedo."

"Kajpa!"

"Reza, odgovor boš dajala ti, ne jaz! Le dajaj dekletu potuho!"

Razkačena žena se je obrnila k možu in zavpila: "Kakšno potuho!" Uprla je jezne pesti v bok in nameravala sprožiti sijajen in izviren govor, ki bi nasprotnika nedvomno presenetil, zmešal, omamil, razorožil, porazil. Toda ta slovesni trenutek se je vrnila postarna dekla Neža s polja in obenem je prekipelo mleko iz lonca; zašumelo je po vročem železu in proti stropu se je dvigala meglica, ki ni dišala prijetno. Iz te megle so se kakor toča iz hudournega oblaka usuli na strmečo Nežo očitki, zakaj je ni bilo prej domov — mož pa je porabil zadrego v kuhinji in srečno pobegnil v točilnico.

Ko ga je zagledal Anza, je uganil: "Hud je ko osa! Tako grdo se drži, da Bog pomagaj! Danes ne bo nobene pijače več. Slabi časi, slabi časi!" Na glas je pa dejal: "Mati so pa danes malo sitni, kajne, Miha?"

"Maškare imamo pri nas, maškare, Anza, že zdaj, še pred Veliko mašo. Moja Reza . . . pa saj ni, da bi pravil. Nimaš nič pijače?"

Anza ga je pogledal ko psiček, ki prosi hrane. Valenčak se ga je usmilil in mu natočil frakelj.

"Bo, bo!" se je oveselil žganjarček, namežiknil z levim očesom, pokimal zadovoljno in pil s slastjo, mežeč. "Miha, Bog ti povrni! Dober človek si. — Z ženskami je pa križ." Obliznil se je, zacmakal in jel tlačiti tobak iz mehurja v pipo.

"Prav si povedal, Anza!" je potrdil Valenčak in se uprl z rokami na mizo. "Z žensko si človek nakoplje velikanski križ na glavo. Kar si ona izmisli, to mora biti!"

"To mora biti, Miha! Take so ženske, vem. Njihova mora veljati, sicer ne dajo miru. Take so. Vse so take. Kadar so pa jezne, hoho — bi grizle še po svoji senci kakor gad!"

"Pojdi, pojdi, Kačar, kaj boš toliko govoril o ženskah, ti, ki nisi oženjen!"

"Pa bi bil lahko!"

"Boga zahvali do komolca, da nisi!"

"Nikoli nisem dosti maral za ženske, veš."

"Menda pa le one niso marale zate," se je šalil Valenčak, že malo boljše volje.

"O marale, marale! Tisto pa že, Miha! Resnico govorim. Rajši bi se odpovedal pijači, kakor bi se lagal. Hoho, pa še kako so reve silile vame! Zastonj! Ne boš! Miha, nihče mi ne bi verjel, kako so tiščale revice za mano, vdove in dekleta, ko sem bil soldat. Vdove so bile še hujše, posebno, kadar je bil ščep ali polna luna. Hudo kri sem imel, ko sem bil mlad, pa sem se vendar srečno ubranil izkušnjavam. Da bi si vse življenje pokvaril z ženo in njeno sitnostjo? Nič! Ljubezen je huda pokora. Nekaj cvenka v žepu, pred sabo pa poln frakeljček, klobasico in hlebček — to so nebesa na zemlji!"

Proti večeru je prišel Zorko in sedel k Anzi. Mima je prinesla dva kozarca. Anza je veselo dvignil zabuhlo glavo. Mizar je natočil obema in trčil, ne da bi kaj rekel.

Anza mu je položil roko na komolec in dejal: "Ej Matek, ne zameri mi! Človek ima oči, da vidi, in ušesa, da sliši. Nikar ne glej tako pisano! Saj je toliko deklet — več ko banknovcev. Ali boš hud, če ti nekaj povem? Ne bodi hud, Matek moj! Če ne, bom pa rajši tiho."

"Anza, pij!"

"Žal mi je, Matek, tebe mi je žal — glej, prekesan si!"

"Anza, pij!"

Ponosnega Zorka je bolelo pomilovanje in sočutje kakor ponižanje. Anza je odstavil kozarec od ust, potisnil pomečkan klobuk na tilnik, se pogladil po podolgastem nosu in uprl medle oči v mizarja.

"Bom pa kaj drugega povedal, Matek, samo da se ne boš jezil. Postopač je ta gosposki maček v drugi sobi, že vse popoldne sedi v krčmi kakor jaz. Pa kaj, jaz sem star, rad počivam — on pa slepe miši lovi! Njemu še jaz ne bil dal hčere, če bi katero imel."

Zorko je molčal. Iz sosednje sobe je slišal Milkin in Hubingerjev glas; vsaka beseda, vsák smeh ga je zbolel v srce. Kaj bi dal, kaj bi storil, ako bi bila z njim tako prijazna, kakor s tem tujcem! Toda, ali ji je smel kaj očitati? Ali ji je povedal, da jo ljubi? Sam bo kriv, ako ga prehiti tujec.

Skoraj nato pa se je zopet tolažil: "Saj ne bo nič hudega!" V duši so mu vstajale podobe, prizori, pogledi, odmevale besede, neznatni in vendar dragi spomini, po katerih je sodil, da Milki ni neljub. Strašno je kopal in iskal po teh spominih, in vsak še tako malenkostni pojav Milkine naklonjenosti mu je bil dragocen.

Tako mu je koprnela duša med upanjem in bojaznijo.

Anza mu je nekaj pripovedoval, Zorko ni slišal. Zdajci je dvignil glavo. Hubinger se je poslovil za danes in šel skozi točilnico. Zorko je gizdalina v elegantni kolesarski obleki premeril od nog do glave. Na obrazu njegovem je videl zadovoljen nasmeh. Zoprn mu je bil ta smeh, silno zoprn ves ta človek. Čutil je, da ga sovraži; še nikdar ga ni navdajala do nikogar taka mržnja, kakor sedaj do tega tujca.

Nenadoma je prišla Milka in jela iskati in prekladati po omari. Zorko se je obrnil k njej in dvignil glavo, kakor bi ji hotel nekaj povedati. Poznalo se mu je, da mu je težko in da mu beseda kar noče z jezika. Anza je naglo izginil v vežo. Mima je bila zunaj. Naposled je Zorko le izpregovoril; njemu samemu se je zdelo, da je njegov glas čuden, tuj.

"Milka, ali ne greš malo sem?"

Ne da bi se ozrla nanj, je odgovorila malomarno: "Ne utegnem."

Grizel si je ustne. Opazil je izpremembo na njenem obrazu; videl je, da ji ni prijetno sami v njegovi bližini. Mučila ga je jeza in velika žalost.

"Odkod ta mrzlota?" mu je šlo po glavi. "Zakaj se mi odteza, umika?"

"Kaj pa hočeš?" je vprašala ter ga pogledala hitro in nekam nejevoljno.

"Sedi malo k meni! Če sediš pri tujcu, zakaj ne bi pri domačinu?"

"Oh kako si siten!"

Stisnil je zobe; zabolele so ga njene besede. Izbruhnilo mu je: "Milka, včasih si bila drugačna do mene!"

Ozrla se je naglo nanj. Videl je njen začudeni obraz. Zamolklo je dejala: "To se le tebi zdi . . ." Vzdihnila je nejevoljno in odšla.

"Kako prijazna je s tujcem in kako se nosi proti meni!" ga je mučilo. "Tujca ceni, jaz pa ji veljam toliko kakor otroku žoga — še toliko ne!"

Ljubosumnost mu je pretresala vse bitje. Bridka bol mu je sevala iz oči. Anza se je vrnil, on ga ni opazil. Nekaj trenutkov je Zorko mislil, da bi šel za njo in ji rekel: "Ne muči me! Meni si ti vse — njemu le igrača! Meni je ljubezen nekaj svetega — njemu zabava! Ne zaupaj tujcu!"

(Dalje prihodnjič.)

Loraine Heath (levo) in Thelma Blanchard, članici unije pristaniščnih delavcev v San Franciscu, Cal., na delu.

Razori

Juš Kozak

II.

(Nadaljevanje.)

Postane sredi drevja in begajoča luč zapelje pogled v globino gozda, odkoder veje tišina. Približa se mu Ušajev obraz, bled in miren, s krvavo pego na čelu. Kakor gozd, tako je tih in mračen. Pogleda mu v oči in vse življenje gre mimo njega.

Ves čas ni mislil na nevesto; za življenje se je boril. Tudi ona najbrže ni mislila nanj; telo jo je zvabilo in potem dalje, bogve kam. Sin je umrl in tudi oče ne hodi več med njivami. Njemu pa je vse tuje in pusto. Kakor da je zapustil ljudi in se ne vrne med nje. Pa nazaj mora, proč od ljudi, kjer ne vedo, da je človek človek. Tiha, ledena je postala misel in njegova duša ni vzplapolala v veselju, da stopi na njivo.

Počasi je zapuščal gozd in pot se je bočila proti slemenu.

Solnce se je potapljalo v modrozelenem morju zeljnate njive in trepetalo nad ajdo. Zemlja je dišala. Visoko gori na slemenu sta stali dve hišici, med njima križ, obdan od drevja. Polomljen kozolec je vehal, kakor bi se podajal na pot.

Černota se je ustavil, da se razgleda. Vasica pod njim se je zavijala v bele meglice, ki so se počasi sprostrle nad njo, ter se dvigale v gozdove. Po potih so se vračali ljudje. Solnce je padalo in na obzorju je dahnila lahna rdečica. Nad gozdom so krožile vrane, kričale ter se vabile. Černota je pospešil korak, premagal strmino ter po zložni stezi stopil proti domu.

Pod kozolcem je stal Ušaj, popravljajoč zavoro pri vozu. S hrbtom obrnjen k Andreju, ga ni videl, dokler ga ta ni poklical. Nato se je počasi obrnil, pozorno pogledal in stopil na pot. Zazibalo se je njegovo dolgo, sloko telo; ob hlače je obrisal koščeno roko, da jo poda v pozdrav.

"Tako! Si prišel!" je izpregovoril nekam trudno. Njegove globoko vdrte oči so pomežiknile, kakor bi hotele nekaj vprašati. Postaral se je. Obraz je bil podoben razorani njivi, prsten in razrit od globokih gub, združenih krog ust v jezo in srd, izgubljajočih se pod očmi v onemoglosti in starosti. Na temenu je ostal šop sivih las. Zavidljivo, nezaupno je vpraševal:

"Ostaneš doma?"

"Na dopust sem prišel!"

"Zapuščeno je tu gori!" Ostro je pogledal Černoto. "Saj menda veš?"

"Vem, oče!"

Za nekaj časa se je s svojim kalnim pogledom kakor izgubil v daljavi. Nato se je prestopil proti hiši.

"Sam delam! Šla je!"

"Kaj zato!"

Stari je molčal, se od strani oziral po Andreju. Molče sta sedla na klop pred hišo.

"Kdo vam kuha, oče?"

"Sam!—Na zimo je umrl Anton in otrok!"

"Vi ste zboleli!"

"Sem ležal takrat, ko so mi povedali. Kdo ti je pravil?"

"Pri krčmarju sem se ustavil."

"Hm, pri krčmarju? Hudič sili sem gori. Tvoje njive je požrl. Zdaj bi pa še moje rad." Hreščeče, s sovražnim pogledom je nadaljeval. "Letos že nisem mogel tega gledati. Sem šel doli in mu povedal, da vsejem sam ajdo na tistile kos tamle, da se hudič ne polakomni tudi moje zemlje. Moja stoji prazna. Ne zmorem. Ampak sem dejal, tamle napravim jez. Ponoči bi sejal še na moj razor. Poznam ga!"

"Tako mislite?"

"Le verjemi. Če hočeš dobro gospodariti, ubogaj me! Tvojo so speljali, on je umrl, zdaj bi vse radi požrli."

Černota je molčal.

"Kaj storiš zdaj?"

"Ne vem še!"

"Ozimino bi sejal."

"Bom videl."

Starec se je zagledal predse, kakor bi trudoma nekaj premišljal. Černota se je spomnil krčmarjevega pripovedovanja, da se starcu blede. Zazrl se je postrani v njegov izmučeni obraz, v nalahno drhtečo spodnjo čeljust in zbal se je zanj.

"Veš, hudo je, Andrej!" je povzel po dolgem molku stari. "Vas ni doma, človek se ubija in trudi, od vseh strani mu hočejo izpuliti, kar ima. Ko so bili vojaki tu, sem stražil vse noči. Do sem so prihajali in kradli. Takrat pa še to. Prehladil se je in umrl; kdo naj bi mu stregel? Kdo je mislil. Sam sem ležal. Otrok pa je bil že prej bolan. Preklel sem jo, Andrej, nikoli ji ne odpustim."

"Mlada je bila!"

"Kaj mlada! Proklel sem lastno kri."

"Veš, krčmar sili venomer sem gori. Ampak to ti rečem, te zemlje ne bo imel. Kar stoji vaš tam doli, smo mi tu in niti hudič nas ne premakne."

Černota je vstal.

"Ti pogledaš domov. Čakaj, dobiš ključ." Klecajočih korakov je stopil v hišo in prinesel ključe.

"Odkar je umrl, še nisem bil tam." Stopil je za njim. "Nocoj lahko ješ pri meni. Kravo sem že pomolzel in krompir je olupljen."

"Dobro, oče."

Okna hiše so vzcvetela v večerni zarji, ki je vžgala vse nebo. Jesenske trave so žarele in nebo je odsevalo od zemlje. Pozlačeni križ in bledo kristovo telo je pordelo. Veje dreves so se zganile v lahnem dihu večera.

"Ti, slišiš, kaj pa z našim; ne pride?" je izpregovoril z veliko muko in vendar se je poznalo, da je že dolgo časa pripravljal to vprašanje.

"Tam je ostal!" je dejal Černota in povesil glavo.

"Kaj? Ne pride?"

"Ne!"

"T . . . a . . . am je ostal." Starec je s pogledom ustavil Černoto. V očeh je utripal odsev zarje, da so vse žareče, široko odprte gledale v dušo. "Pa ne . . . ? Kako je?"

"Padel je, oče!"

Starcu so se pošibile noge, usta so se odprla in omahnil je na križ ter se oprl nanj.

"Fa . . . a . . . ant!" Črnikasti zobje so se pokazali pod trepetajočimi ustnicami.

"Res je, oče! Pred sedmimi dnevi. Poleg mene. Hotel sem ga rešiti, pa je bilo prepozno!"

"Janez!" je jecljal stari in buljil v žareče solnce. "Tak je res. Videl sem ga." Dve solzi sta spolzeli v gube krog ust.

"Ubili so ga!"

Černota je stal molče poleg njega in gledal v zemljo.

"Oče, v klavnico so ga vlekli."

Tedaj se je stari nenadoma vspel, se z levico oprijel križa, desnico stisnil v pest in hropeč zamahnil tja, kjer je zahajalo solnce ter je poslednji košček bleščeče svetlobe plaval nad hribi. Izpregovoriti ni mogel, tako se je tresel. Ko je umrl poslednji žarek in je križ potemnel, mu je omahnila roka, brez slovesa je podal Černoti roko ter oklevajoč odšel proti svoji hiši.

Černota je stopil na prag, odklenil in vrata v zapuščeni hiši so zaškripala.

III

Pokojno je dihala zemlja. Na svetlojasnem nebu so mirno gorele zvezde, blede od mesečine, ki je sprostrla po vsej zemlji dolge sence, potujoče z luno. Gozdovi na hribu so stali kakor gruče ljudi, iz teme gledajočih v nebo. Le med razori se je tupatam kaj zganilo, šinilo kakor senca v gozdove. Sredi hiš je stal teman križ, razgledaval dolino pod seboj in v belo meglo zavito vasico.

Černota je stopil pred hišo, jo obhodil, krenil med svoje njive. Noč je bila hladna, da ga je skoro zeblo. Sredi brezmejne tišine se je zagledal v svoja polja. Dolge njive so padale po pobočju, se širile za hišo proti gozdovom. Belina ajde je lesketala. Po pokošenih travnikih razlita mesečina je iskala zavetja. Hišna vrata so bila odprta nastežaj in tema je zevala iz njih.

Počasi je hodil med njivami, dolga senca se je plazila za njim. Zahotelo se mu je pogovoriti se s kom o prejšnjih letih, o dogodkih zadnjih dveh let, kajti težka samota se je naselila v njegovem srcu in neprestano se je oziral na vrata, kakor bi pričakoval, da stopi kdo na prag, ga pokliče ali pa pride k njemu in premeri z njim posestvo in zemljo. Do Ušajeve hišice stopi. Potrka, poskusi na vratih, nihče se ne oglasi. Premišlja, kam je šel stari. Vrata so zaklenjena, okna zaprta in v hiši se ne zgane tema. Vrata hleva stoje prislonjena. Topel vzduh po gnoju in živini ga objame. Njegova rdečka stoji in ga gleda. Potreplje jo po križu in zapre hlev. Enakomerno dihanje in cmokanje ga spremlja.

Sede na klop pred hišo, nasloni glavo v roke ter se zamisli. Doživljaji zadnjih dveh let gredo mimo njega in on se čudi, da jih je preživel. Neverjetni, tuji se mu zde. Zdaj ko stoji zopet sredi svoje zemlje, ne more pomisliti na vsa ponižanja, ki jih je preživel. Mraz ga pretresa, če se spomni na tisto potikanje v dežju, blatu, na strah in trpljenje v jarkih. Tako nerazumljivo mu je vse, da zastonj razglablja, zakaj je moral od tu, da je umrl oče, sin in odšla nevesta. Zdaj bi jo poročil. Stari bi prepisal, izgovoril si leta in Andrej bi se lahko oženil. Tam pa je ril po zemlji, poslušal povelja, tepli so ga, gonili v smrt, drugi pa so se skrivali zadaj in trpinčili lastne ljudi. Jedli in živeli, kakor da je predpust. Zopet je ležal na njegovih kolenih Ušaj. Černoto je zazeblo v dušo. Mesečina je oblivala bledi, po čelu ve krvavi obraz. Nepremično je z vanj in zazdelo se mu je, da od pira oči, da premika ustnice.

Nehote je vstal. Mirno je sve tila luna in mir se je sprostira nad hišico.

Tedaj se je utrnila v duši čud na misel, ki ga je spremljala d dve leti, ob kateri je včasi n nežnih potih trudno povesil gl vo in se opajal: "Bežati!" Ka kor da je pristopil krčmar t mu pošepnil: "V gozdove gn do!" Svetlo je žarela misel duši, udal se ji je z vso mlados jo in prsa so se bočila sredi sv je lastne zemlje, za katero je b ustvarjen. In vse, kar mu je b lo prej tuje in nejasno, je v t stem hipu postalo svetlo kak soj mesečine.

"Saj ni nihče posegel po mo zemlji. Za tujo so me gnali. M ja pa je opešala, oslabela. Ta moram delati tlako, hujše k tlako.—Janez je dal življenj Tukaj pa sem gospodar, vse moja last.—Greh delam," je pr mišljal.

Nekaj sladkega, mehkega napojilo njegovo dušo, ga zvez lo z zemljo s tako ljubeznijo, je stopil k drevesu, se ga oklen in gledal v njegove veje, sk katere so mežikale zvezde. Zd lo se mu je, da se je povrnil daljnjih, tujih krajev, ki jih vraži z vso svojo dušo. Dol sta se oklepali senci druga dr ge in se spajali s krono. Me čina je obsevala oba, kakor rastla iz zemlje.

Bele meglice so že orosile p lja, ko se je Černota zganil stopil v hišo.

(Dalje prihodnjič.)

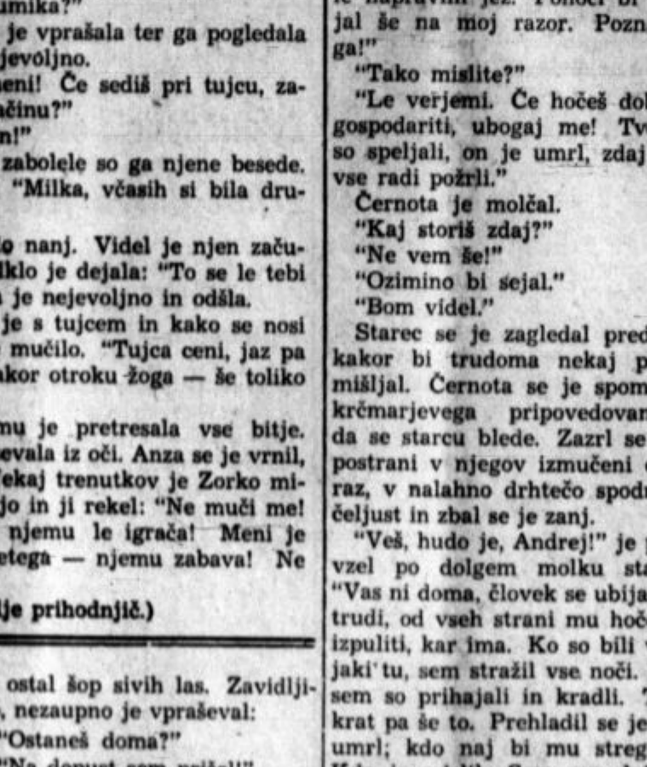

Ranjeni ameriški vojak v bolnišnici na Novi Gvineji.

SLUŽBE DOBE

strežajke (waitresses). Plača $40 na teden. Dnevna-noč služba. Horwitz restavracija 3958 Roosevelt Rd., Chicago.

—(Ad

AGITIRAJTE ZA PROSVET

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. /List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vseleej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.90	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1. Ime..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. ..... Čl. društva št.....

3. ..... Čl. društva št.....

4. ..... Čl. društva št.....

5. ..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐